

Phạm Ngũ Lão - Một danh tướng

Phạm Ngũ Lão sinh năm Ất Mão (1255), tại làng Phù Ủng, huyện Đường Hào, nay là Ân Thi, Hưng Yên, mất năm Canh Thân (1320), thọ 65 tuổi. Ông là bậc danh tướng của triều Trần, từng có công lớn trong cuộc chiến tranh chống quân xâm lược Mông Nguyên lần thứ hai (1285) và lần thứ ba (1288). Khi quốc công tiết chế Trần Hưng Đạo ráo riết chuẩn bị cho cuộc đọ sức lần thứ hai với quân Nguyên, Phạm Ngũ Lão xin theo nghĩa quân đi đánh giặc. Nhờ có đức độ hơn người lại có tài võ nghệ, Phạm Ngũ Lão được Trần Hưng Đạo vừa trọng dụng vừa thương như con. Trần Hưng Đạo đã đem con gái nuôi của ông gả cho Phạm Ngũ Lão, đồng thời đem tiến cử cho vua Trần. Vua Trần phong ông đến chức Điện súy thượng tướng quân, cho lập phủ đệ ngay trong vương cau của triều đình tại kinh thành. Khi Phạm Ngũ Lão mất, Vua thương tiếc nên nghỉ chầu đến năm ngày. Đó là một ân điển đặc biệt mà đương thời, ngay cả quý tộc họ Trần cũng không mấy ai

có được. Về việc Phạm Ngũ Lão được hưởng ân huệ đặc biệt này, sách "Đại Việt sử ký toàn thư" (bản kỷ, quyển 6, tờ 38 a - b) chép rằng:

"Ngũ Lão xuất thân trong hàng quân ngũ nhưng rất thích đọc sách, sống phóng khoáng, có chí lớn thích ngâm thơ, xem qua có vẻ như không để ý đến việc võ bị nhưng quân do ông chỉ huy thực là đội quân trên dưới như cha con, hễ đánh là thắng. Ông có bài thơ "Thuật hoài" như sau:

Hoành sáo giang sơn cấp kỷ thu,

Tam quân tỳ hồ khí thôn ngu.

Nam nhi vị liễu công danh trái,

Tu thính nhân gian thuyết Vũ hầu.

(Vung gươm sông núi đã bấy lâu,

Ba quân như cọp nuốt trôi trâu.

Công danh trai tráng còn mang nợ,

Những thẹn khi nghe chuyện Vũ Hầu)

(Vũ Hầu tức Gia Cát Lượng, tướng nước Thục thời Tam Quốc)

Ông huấn luyện quân đội rất có kỉ luật, đối đãi với tướng hiệu tựa như đối đãi với người nhà, đồng cam cộng khổ với binh lính, cho nên đi đâu cũng không ai dám chống, chiến lợi phẩm thu được đều sung vào kho quân, coi của cải như không, ấy là bậc danh tướng của một thời vậy.

Sử thần Ngô Sĩ Liên nói: "Tôi từng thấy các danh tướng nhà Trần như Hưng Đạo vương thì học vấn tỏ ra bài hịch, Phạm Diệm Suý thì học vấn biểu hiện ở câu thơ, chứ không phải chỉ chuyên về nghề võ, thế mà dùng binh thì tinh diệu, hễ đánh là thắng, đã tấn công là chiếm được, người xưa cũng không một ai vượt nổi các ông. Lê Phụ Trần thì dững được đứng đầu ba quân, một mình một ngựa xông pha trong trận giặc, tùy cơ ứng biến, chống đỡ cho chúa trong lúc gian nguy, mà tài văn học của ông đủ để dạy bảo thái tử. Đủ biết, nhà Trần dùng người, vốn căn cứ vào tài năng của họ để trao trách nhiệm..."